

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor práce: **Hana Kostková**, studijní obor Biologie – zeměpis – ochrana životního prostředí
název posuzované práce: ***Polská národnostní menšina – společenský status v regionálně geografickém a historickém kontextu***

Formální splnění zadání práce:

Práce s drobnými odchylkami odpovídá zadání: obsahově byla mírně rozšířena (nelze říct, že vždy zcela účelně, blíže v následujícím oddílu), na druhou stranu však nebyla provedena v dostatečném rozsahu zadáním předpokládaná "syntéza získaných poznatků, identifikujících společenské postavení Poláků na území ČR v minulosti a současnosti" – závěr jí věnuje pouhých 10 řádků, zbytek místa zabírá neúčelný popis obsahu práce. Rozsah práce i její vybavení grafickými prvky odpovídá zadání.

Obsahová úroveň práce:

Obsahová úroveň práce je značně nevyrovnaná, vedle poměrně solidně zvládnutých rešeršních kapitol věnovaných historii (té si cení i autorka, na str. 10 ji předem – v cílech práce – hodnotí jako „velmi citlivě zpracovanou“), školství a organizací polské národnostní menšiny se vyskytují i oddíly průměrné a také velmi slabé. Jde zejména o přebujelou a podružnými detaily přeplněnou kapitolu věnovanou polskému divadlu: co čtenáři řekne o společenském statutu polské menšiny jmenovitý seznam všech herců nebo informace o tom, že 10 nejvěrnějších diváků bylo odměněno polským státním vyznamenáním? K nepovedeným kapitolám jistě patří i pasáže interpretující (někdy spíše desinterpretující) statistické údaje, konkrétně kapitola Charakteristika polské národnosti, která v tomto ohledu obsahuje řadu chyb.

Nejhodnotnější částí práce je prezentace výsledků autorkou prováděného dotazníkového šetření, které přináší zajímavý a cenný empirický materiál o vybraných otázkách česko-polských vztahů a o postavení polské menšiny na Těšínsku. Šetření dává tušit poměrně zajímavé souvislosti, práce bohužel vyhodnocuje jednotlivé otázky dotazníků izolovaně a standardně srovnává pouze odpovědi českých a polských respondentů. Případná budoucí využitelnost šetření je problematizována i několika zjevnými chybami (str. 78: v grafu jsou v jednom případě přehozeny odpovědi Čechů a Poláků; str. 83: údaje z otázky umožňující výběr více odpovědí jsou vztaženy k počtu odpovědí, ne k počtu respondentů; str. 93: nedovedu si domyslet, jakým jazykem hovoří se svými kamarády zhruba 15 % polských studentů, kteří nepoužívají ke komunikaci polštinu, češtinu ani dialekt apod.)

Úroveň práce s literaturou, citační aparát:

Bez výhrad.

Jazyková a grafická úroveň práce:

Jazyková stránka práce je průměrná, úroveň grafických prvků spíše podprůměrná (nejednotné formátování tabulek – v některých případech velmi zvláštní, např. tab. 1, tab. 2 a tab. 3). Práce působí dojmem, jako by autorka neprovedla závěrečnou revizi textu před tiskem: strany uvedené v obsahu neodpovídají skutečnému umístění kapitol, některé tabulky a obrázky nejsou průběžně číslovány (např. tabulky na str. 42 a 44 apod.)

Soupis konkrétních chyb vyžadujících reakci uchazeče

(1) v tabulce vývoje národnostního složení ČR (tab. 1) jsou bez jakékoliv poznámky nebo vysvětlení v řádku pro rok 1991 připočtení Moravané a Slezané k Čechům, v roce 2001 pak zahrnutí do kategorie „jiná a neuvedená“ – proč?

(2) na str. str. 11: skutečně lze při vymezení národnosti z politického hlediska ztotožnit národnost se státní příslušností? Není myšleno státní občanství?

(3) stranu 14 uzavírá konstatování, že je třeba si v následujícím textu ujasnit vymezení pojmů „národnostní versus etnická menšina“, následující podkapitola 3.1 se ale o vztahu těchto termínů naprosto nezmiňuje. Jaký je tedy jejich vztah?

(4) vymezení pojmu „menšina“ z roku 1950 (str. 15) pravděpodobně neprovedla Společnost národů (ta už v té době neexistovala)

(5) v práci jsou rozporné údaje o původu polské menšiny v ČR: na str. 16 se několikrát objevuje konstatování, že „Poláci žili na Těšínsku vždy“, a že „tato skutečnost je dokázána“, v kapitole 3.2 a potom také na str. 29 se naznačuje, že jde převážně o potomky přistěhovalců z 18. a 19. století („ve značné míře se jednalo o migranty ... především z Haliče. Ti se sem stěhovali za prací ... v rámci jednoho státu“). Tak jak?

(6) v práci chybí preciznější zpracování otázky národní (národnostní) příslušnosti a vytváření národní identity. Je to škoda, osobně pochybuji, že by obyvatelstvo Těšínska jasněji pocíťovalo svoji „polskost“ nebo „českost“ ještě před vznikem moderního českého a polského národa (např. v protikladu k zemské příslušnosti), pravděpodobně je nepocíťovalo dostatečně ani v 19. století i později (např. jen okrajově zmíněný problém šlonzáctví, moravectví a wasserpoláctví). Od kdy se obyvatelstvo Těšínska začalo ztotožňovat s Poláky, tj. od kdy se jim začal jevit polsky mluvící obchodník ze Suwalek jako bližší a důvěryhodnější než česky hovořící soused?

(7) u komentáře ke grafu početního vývoje příslušníků polské menšiny (str. 20) se mi jeví jako poněkud nešťastná formulace, že v posledním intercenzálním období počet Poláků „opět mírně klesl“ – upozorňuji, že pokles o 12,5 % za 10 let byl relativně vůbec nejprudší od roku 1921

(8) v kapitole 4.2 Struktura podle národnosti a věku je 6 grafů zabírajících 3 strany „odůvodněno“ tímto textem: „Podobná situace je i v okresech Karviná a Frýdek-Místek. I zde je patrná odlišnost polské národnosti od české. I zde je u české národnosti patrný nižší věkový průměr (viz Graf 4 a Graf 5) to nejen u mužů, ale i u žen (Graf 6 až Graf 9).“, v kapitole 5.2 Euroregiony pak není žádná zmínka o euroregionu Beskydy, který Poláky obývaná česká území nezahrnuje, přesto je zařazena jeho mapa, seznam členských obcí a „amputovaná tabulka“, ve které díky odstranění jednoho sloupce neodpovídají součty. Jsou všechny grafy, tabulky a obrázky v práci funkční, tj. mají vazbu na text?

(9) graf 10 a 11: chyba v ose y (zřejmě nejde o „počet osob“)

(10) v kapitole 4.3 Struktura podle národnosti a dosaženého vzdělání je metodologická chyba – data jsou znehodnocena výrazně rozdílnou věkovou strukturou české a polské populace a také započítáním obyvatel do 15 let, např. konstatování „Z Grafu 10 je patrné, že v okrese Karviná má polská národnost výraznou převahu v základním vzdělání (rozdíl 2,21 %)“ nebere v úvahu, že mezi „dospělou“ populací (nad 15 let) podle Grafu 10 je mezi Čechy podíl osob se základním vzděláním zhruba 26,5 %, mezi dospělými Poláky pak asi 25 %, čili přesně naopak, než autorka tvrdí

(11) tab. na str. 19 udává pro sčítání v roce 1930 počet Poláků v celém Československu na 92 689 osob, na str. 33 se tvrdí, že „Sčítání lidu v roce 1930 uvádí 100 000 Poláků žijících [pouze] na Těšínsku“

(12) čím si vysvětlujete výrazně vyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel mezi Poláky ve srovnání s Čechy (str. 26–27)?

(13) konstrukce otázky 6 dotazníku mi není jasná, jakou odpověď bych měl např. zvolit já, pokud se domnívám, že je užitečné, aby se i „čistokrevné“ české děti v příhraničí Polska učily polštinu?

Celkové hodnocení práce:

Jde o průměrnou práci.

Celkový návrh posuzovatele pro hodnotící komisi:

Práci **doporučuji** k obhajobě, před obhajobou navrhuji její hodnocení známkou dobře.

V Olomouci, 21. 8. 2007

RNDr. Miloš Fňukal, Ph.D.
oponent diplomové práce